

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 259/08-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. augusta 2008 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. Ž. B., B., zastúpenej advokátom Mgr. P. K., B., vo veci namietaného porušenia jej práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 8 C 449/2004 a jeho rozsudkom zo 7. apríla 2006, postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 5 Co 324/2004 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 5 Cdo 44/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. Ž. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júna 2008 (faxom) a 19. júna 2008 (poštou) doručená sťažnosť JUDr. Ž. B. (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu

Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 8 C 449/2004 a jeho rozsudkom zo 7. apríla 2006, postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní sp. zn. 5 Co 324/2004 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní sp. zn. 5 Cdo 44/2008.

Vo svojej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že spolu s ďalšími tromi osobami si 29. januára 2004 na okresnom súde uplatnila nárok na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. v sume 183 000 Sk v súvislosti so spreneverenými finančnými pôžičkami nebankovými subjektmi H., jej dcérskou spoločnosťou B., ako aj nebankovým subjektom A.

V priebehu konania upravila žalovanú sumu na 108 000 Sk. Okresný súd žalobu zamietol, pričom poukázal na predčasnosť jej podania s tým, že pohľadávka bola uplatnená v konkurznom konaní. Krajský súd, na ktorý sa sťažovateľka odvolala, napadnutý rozsudok v časti týkajúcej sa sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 5 Co 324/06 z 29. mája 2007 potvrdil. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľky uznesením sp. zn. 5 Cdo 44/2008 z 20. marca 2008 odmietol z dôvodu, že nebolo prípustné. Podľa jej názoru *«odmietavý postoj dovolacieho súdu (...) iba z formálnoprávnych dôvodov nemožno nijako inakšie označiť ako porušenie zákazu „denegatio iustitiae“ - odmietnutie spravodlivosti»*.

Na základe uvedených podstatných skutočností sťažovateľka ústavný súd žiada, aby nálezom vyslovil, že

„Právo sťažovateľky, aby jej vec bola spravodlivo (...) prejednaná nezávislým a nestranným súdom zakotvené v článku 6 ods. 1 vete prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní na Okresnom súde Bratislava I pod sp. značkou 8 C 449/2004 (potvrdené odvolacím Krajským súdom v Bratislave sp. zn. 5Co 324/2004) a odmietnuté dovolacím Najvyšším súdom SR sp. zn. 5Cdo 44/2008) bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky rozsudok Okresného súdu Bratislava I 8 C 449/2004 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke trovy tohto ako aj predchádzajúceho konania.“

II.

Ústavný súd konštatuje, že navrhovaný petit (ako nevyhnutný predpoklad rozhodovania ústavného súdu) vykazuje znaky zmätočnosti a neurčitosti (predovšetkým nepresná identifikácia napádaných rozhodnutí súdov a žiadosť o zrušenie rozhodnutia okresného súdu, proti ktorému sa ale viedlo odvolacie a dovolacie konanie, pozn.). Vzhľadom na dôvody odmietnutia uvedené ďalej, nepovažoval ústavný súd za potrebné vyzyvať sťažovateľku (právničku a kvalifikovane zastúpenú advokátom, pozn.) na odstránenie zistených nedostatkov podania.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom

predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K námietke porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 44/2008 z 20. marca 2008

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Článok 6 ods. 1 dohovoru v kontexte sťažovateľkou namietaných skutočností zahŕňa „právo na súd“, to znamená právo začať konanie na súde v „občianskoprávných veciach“ ako jeden z jeho aspektov. K nemu pristupujú záruky ustanovené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu, zloženie súdu a vedenie procesu. Kvalita procesu zahrnutá v práve na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru je zabezpečovaná zárukami procesného a inštitucionálneho charakteru (III. ÚS 136/03).

Podobne ústavný súd v rámci svojej judikatúry opakovane vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (v okolnostiach danej veci je čl. 46 ods. 1 ústavy pendant čl. 6 ods. 1 dohovoru) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať

a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01, III. ÚS 362/04), ako aj zabezpečiť konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. K porušeniu tohto základného práva by mohlo dôjsť iba v tom prípade, ak by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, teda pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 216/06).

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy (a v danom kontexte aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnym východiskom zákonom upraveného konania súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Pokiaľ ide o napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 44/2008 z 20. marca 2008, sťažovateľka nesúhlasila s právnym názorom najvyššieho súdu, pretože podľa jej názoru *«odmietavý postoj dovolacieho súdu (...) iba z formálnoprávnych dôvodov nemožno nijako inakšie označiť ako porušenie zákazu „denegatio iustitiae“ - odmietnutie spravodlivosti»*. Ďalej sťažovateľka predovšetkým polemizuje a namieta vecné posúdenie jej nároku predovšetkým okresným súdom, krajským súdom a cez ich (podľa jej názoru

nesprávny) právny názor aj namietané uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bolo jej dovolanie odmietnuté z dôvodu jeho neprípustnosti.

V danom prípade je relevantnou aj judikatúra ústavného súdu, v zmysle ktorej je na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré na konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že uvedené obdobne platí aj pokiaľ ide o skúmanie prípustnosti návrhu na začatie dovolacieho konania, jeho opodstatnenosti a pod.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; vec Pérez De Rada Cavanilles c. Španielsko, rozsudok ESLP z 28. októbra 1998).

Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľky s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky prípustnosti dovolania v danej veci.

Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba považovať dovolanie sťažovateľky za neprípustné, a preto ho ústavný súd považuje i z hľadiska ústavných aspektov za dostačujúce a ústavne relevantné.

Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojim vlastným už ani preto, že ústavný súd (ako už bolo uvedené) nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Ústavný súd aj keby nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, mohol by v zmysle citovanej judikatúry nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 303/06), čo však, ako už bolo uvedené, v okolnostiach prípadu ústavný súd nezistil a sťažovateľ neuviedol žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné usudzovať, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je postihnuté takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení označených práv sťažovateľky.

Vzhľadom na uvedené úvahy je jednoznačné, že postupom a uznesením najvyššieho súdu nedošlo k „denegatio iustitiae“. Odmietnutie dovolania nesplňujúceho zákonné náležitosti pre jeho prípustnosť nemožno považovať za odmietnutie spravodlivosti.

Vzhľadom na to ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, že sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods.1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 44/2008 z 20. marca 2008, odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

2. K námietke porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 8 C 449/2004 a jeho rozsudkom zo 7. apríla 2006 a postupom krajského súdu v konaní sp. zn. 5 Co 324/2004

Pokiaľ ide o uvedený postup a rozsudok okresného súdu a postup krajského súdu, treba konštatovať, že rozsudok krajského súdu z 29. mája 2007 (a teda aj rozsudok okresného súdu, pozn.) nadobudol právoplatnosť ešte pred podaním dovolania sťažovateľkou, keďže podľa § 236 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu. Dovolanie sťažovateľka podala 19. septembra 2007.

Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde jednou z podmienok prijatia sťažnosti fyzickej osoby na konanie pred ústavným súdom je podanie sťažnosti v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým malo byť spôsobené namietané porušenie základného práva.

Lehota na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy začína plynúť dňom, keď nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie o poslednom účinnom opravnom prostriedku, ktorý zákon na ochranu práva poskytuje, t. j. v danom prípade najneskôr od 19. septembra 2007 (nepochybne ešte skôr). Predmetná sťažnosť bola podaná až 17. júna 2008, teda jednoznačne po uplynutí dvojmesačnej lehoty ustanovenej zákonom pre tento druh konania pred ústavným súdom.

Dovolanie sťažovateľky bolo v predmetnej veci odmietnuté uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 44/2008 z 20. marca 2008 ako neprípustné, a keďže ústavný súd nezistil žiadne dôvody na vyslovenie namietaného porušenia práva uvedeným uznesením najvyššieho súdu (pozri bod 1 tejto časti odôvodnenia), v tejto súvislosti konštatuje, že rozhodnutie najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľky v danej veci nemohlo založiť plynutie predmetnej lehoty, pretože podanie neprípustného dovolania nemožno z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný prostriedok nápravy. Toto rozhodnutie najvyššieho súdu nemožno preto považovať za kvalifikovanú právnu skutočnosť, od ktorej začína plynúť lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

V prípadoch, keď je dovolanie neprípustné, nie je možné dovolanie považovať za procesný prostriedok, ktorý zákon na ochranu základných práv a slobôd poskytuje. V takých prípadoch lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu plynie odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania z dôvodu jeho neprípustnosti treba považovať za rozhodnutie deklaratórnej povahy, ktoré autoritatívne konštatuje neexistenciu práva, v danom prípade práva podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu.

Možno preto uzavrieť, že neprípustné dovolanie nemožno z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný a dostupný právny prostriedok nápravy, ktorý je predpokladom (podmienkou) podania sťažnosti na ústavnom súde podľa tohto článku ústavy a na jeho podanie nie je preto z hľadiska plynutia uvedenej lehoty na podanie sťažnosti na ústavnom súde možné prihliadať (mutatis mutandis I. ÚS 49/02, I. ÚS 134/03, I. ÚS 209/03).

Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť smerujúcu proti postupu a rozsudku okresného súdu a krajského súdu v danej veci odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako návrh podaný oneskorene.

Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2008